

سازه‌هایی موثر بر توانمندی اجتماعی و اقتصادی زنان روستایی عضو صندوق‌های اعتبارات خرد شهرستان فیروزکوه

فرهاد لشگرآرا*

عضو هیات علمی گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده علوم کشاورزی و صنایع غذایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

کیوان شجاع‌چاغروند

دانشجوی دکتری ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده علوم کشاورزی و صنایع غذایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

مریم محمودی

عضو هیات علمی موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر، موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر، کرج، ایران

چکیده

یکی از شاخص‌های اصلی نوسازی اقتصاد ملی و توسعه اجتماعی، جایگاه مشارکت زنان و نحوه ایفای نقش آنان در ساختارهای اقتصادی است. تحقیق حاضر با هدف بررسی سازه‌های موثر بر توانمندسازی اجتماعی و اقتصادی زنان روستایی عضو صندوق‌های اعتبارات خرد شهرستان فیروزکوه انجام شد. جامعه آماری این تحقیق زنان روستایی عضو صندوق‌های اعتبارات خرد شهرستان فیروزکوه بود ($N=102$). با توجه به کم بودن تعداد نمونه آماری در این تحقیق از روش سرشماری استفاده شد. در نهایت از طریق نرم افزار آماری SPSS ۱۹ ضرایب کرونباخ آلفا (۰/۸۲۳) برای بخش‌های مختلف پرسشنامه محاسبه گردید. نتایج حاصل از یافته‌ها نشان داد که بین میزان توانمندی اجتماعی - اقتصادی زنان روستایی عضو صندوق‌های اعتبارات خرد شهرستان فیروزکوه و سازه‌های اقتصادی، آموزشی - ترویجی، اجتماعی - فرهنگی، شخصیتی - روانشناختی و میزان تحصیلات رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۱ درصد وجود دارد و با متغیر سن همبستگی منفی و معنی داری در سطح ۱ درصد خطا وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که ۰/۵۵ درصد تغییرات واریانس توانمندی اجتماعی - اقتصادی زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد به دو سازه شخصیتی - روانشناختی و سازه آموزشی - ترویجی بستگی دارد.

واژه‌های کلیدی: صندوق اعتبارات خرد، توانمندی اجتماعی - اقتصادی، زنان روستایی، شهرستان فیروزکوه.

مقدمه

در جامعه امروز ایران، زنان نشان داده‌اند که توانایی‌ها و قابلیت‌های بالقوه فراوانی دارند و تحت شرایط مناسب می‌توانند مشارکت موثری در توسعه اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی کشور داشته باشند. از آنجایی که در دهه‌های اخیر زنان دسترسی بهتری به دانش و اطلاعات فنی در عرصه‌های اقتصادی داشته‌اند، مشارکت داوطلبانه و آگاهی آن‌ها در این زمینه‌ها افزایش یافته است.

از طرفی در روستاها، زنان حدود نیمی از جمعیت روستایی را به خود اختصاص می‌دهند. با وجود این که آن‌ها نقش به‌سزایی در فرآیند تولیدات روستایی دارند، ضروری است که به روش‌های مختلف از جمله با راه‌اندازی صندوق‌های اعتبارات خرد در آنها احساس تعلق بیشتری نسبت به جامعه، حداقل در اجتماع اعضاء صندوق به عنوان یک گروه، ایجاد کرد. قطعاً می‌توان گفت حصول موفقیت‌های پی در پی این صندوق‌ها امکان حضور و مشارکت زنان روستایی را در جوامع بزرگتر فراهم خواهد آورد (ایران‌شاهی، ۱۳۸۲). از طرفی تعیین نخستین دهه (۲۰۰۶-۱۹۹۷) برای فقرزدایی از سوی سازمان ملل، نقش اعتبارات خرد در کاهش فقر و توسعه روستایی و عنایت به اهداف توسعه هزاره و تعیین سال ۲۰۰۵ به عنوان سال اعتبارات خرد همگی حاکی از اهمیت فراوانی است که اعتبارات خرد در این رابطه می‌تواند داشته باشد (FAO, 2006). در همین راستا، یکی از شاخص‌های اصلی نوسازی اقتصاد ملی و توسعه اجتماعی، جایگاه مشارکت زنان و نحوه ایفای نقش آنان در ساختارهای اقتصادی است.

از این رو افزایش و بهبود مشارکت زنان در فعالیت‌های اقتصادی، از عمده‌ترین اهداف بسیاری از سازمان‌های دولتی از جمله دفتر مشارکت و امور زنان وزارت جهاد کشاورزی است. ارائه طرح‌هایی چون طرح صندوق اعتبارات خرد زنان روستایی از جمله برنامه‌هایی است که در راستای دستیابی به این هدف طراحی شده است.

طرح صندوق اعتبارات خرد زنان روستایی از جمله رهیافت‌های مهم فقرزدایی و افزایش درآمد خانوارهای فقیر به شمار می‌رود که با مشارکت فعال و خودجوش زنان روستایی و به منظور حمایت مالی از مشاغل کوچک خانگی ایجاد می‌شود. در واقع، هدف صندوق‌های اعتبارات خرد روستایی توانمندسازی زنان روستایی تحت پوشش طرح می‌باشد.

توانمندسازی یا قدرت‌یابی فرآیندی است که طی آن زنان توانایی تشکل و سازمان‌دهی خود را پیدا می‌کنند تا بتوانند اعتماد به نفس خویش را افزایش دهند، حق انتخاب آزادانه و مستقل را برای خود طلب کنند و منابعی را که به مبارزه با فرودستی ایشان و از بین بردن این فرودستی کمک می‌کند، تحت کنترل بگیرند (ابوت و والاس، ۱۳۸۵؛ سعدی و همکاران، ۱۳۹۱).

رضایی و زارعی (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای تحت عنوان «بررسی دیدگاه زنان روستایی در مورد تأثیر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر توانمندسازی آنان (مورد مطالعه: روستای حسن‌خان،

شهرستان قروه)» به این نتیجه رسیدند که از دیدگاه زنان مورد مطالعه هر یک از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی شامل انسجام، مشارکت و اعتماد اجتماعی از اثر مثبت و معنیداری بر متغیر وابسته (توانمندسازی زنان روستایی) برخوردار بوده و در مجموع ۴۳ درصد از واریانس توانمندسازی زنان در روستای حسن‌خان را تبیین نمودند.

برقی و قنبری (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای تحت عنوان «بررسی و نظرسنجی درباره مؤلفه‌های توانمندسازی زنان روستایی و تبیین عوامل مؤثر بر آنها (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان اصفهان)» به این نتیجه رسیدند که مهم‌ترین عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی همکاری در فعالیت‌های اقتصادی، پیوندهای خانوادگی و آگاهی اجتماعی بوده، که مقدار واریانس تجمعی تبیین شده از طریق این عوامل ۵۵/۸۰ درصد است. مهم‌ترین موانع مؤثر بر توانمندسازی زنان نیز شامل مؤلفه‌های روانی - خصوصی، همکاری در فعالیت‌های اقتصادی، کالبدی- ارتباطی و فرهنگی - سازمانی بوده، که مقدار واریانس تجمعی تبیین‌شده از طریق این عوامل نیز ۵۱/۶۰ درصد است.

Bushra and Wajiha (2015) در مطالعه‌ای تحت عنوان «ارزیابی شاخص‌های اجتماعی - اقتصادی توانمندسازی زنان در پاکستان» به این نتیجه رسیدند که محتوای آموزش، مشارکت اقتصادی زنان، برخورداری از حساب بانکی و دسترسی به فرصت‌های اقتصادی توسط زنان بر توانمندسازی آنان تأثیرگذار است.

Trommlerová et al. (2015) در مطالعه‌ای تحت عنوان «شاخص‌های توانمندسازی براساس ظرفیت محوری رهیافت فقر» به این نتیجه رسیدند که جنسیت، سن، وضعیت تأهل، فعالیت‌های اقتصادی و سلامت از شاخص‌های مهم در توانمندسازی در دو سطح فردی و محلی هستند.

اعتبارات خرد، یک نوآوری مالی است. از دیدگاه «توسعه مشارکتی»، از اعتبارات خرد انتظار می‌رود که شرایط دسترسی افراد بی‌بضاعت به خدمات مالی را بهبود بخشد. ارتقای مشارکت افراد بی‌بضاعت در فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و بالابردن توان آنها، از اهداف اصلی اعتبارات خرد است. اعتبارات خرد، زنان را به لحاظ اقتصادی، از طریق قراردادن منابع مالی و سرمایه در اختیار آنها توانمند می‌سازد. استقلال مالی زنان، به افزایش توان چانه زنی آنها در خانواده هایشان و اجتماع منجر می‌شود و افزایش منزلت و اعتماد به نفس آنها را در پی دارد. به اعتبارات خرد، تنها به منظور کاهش فقر و پایداری مالی توجه نمی‌شود؛ بلکه دارای ساختار حلزونی شکل و قدرتمندی است که از طریق نشانه رفتن اهداف برابری جنسی، سبب توانمندسازی اقتصادی، اجتماعی و افزایش رفاه زنان می‌شود.

مواد و روش‌ها

این تحقیق به لحاظ تجزیه و تحلیل عددی داده‌ها به منظور بیان و یا توضیح دلایل تغییرات در پدیده‌های اجتماعی، تحقیق کمی است و به لحاظ هدف از نوع کاربردی است.

سابقه نمونه مورد مطالعه پیرامون اخذ وام از بانک ها و سایر مؤسسات مالی نشان دهنده این است که ۸۰ نفر (۷۸/۴ درصد از پاسخگویان، بیان نموده‌اند که وام دریافت نموده‌اند و ۲۰ نفر (۱۹/۱۶ درصد) ابراز داشته‌اند که از بانک ها و سایر مؤسسات مالی وام دریافت ننموده‌اند.

جدول (۲): توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه (N=۱۰۲)

متغییر	سطح متغییر	فراوانی	درصد
وضعیت تاهل	متاهل	۱۰۲	۱۰۰
	مجرد	.	-
سطح تحصیلات	بی سواد	۲۷	۲۶/۵
	خواندن و نوشتن	۲۳	۲۲/۵
	راهنمایی	۱۹	۱۸/۶
	دیپلم	۳۰	۲۹/۴
	فوق دیپلم	.	.
سرپرست خانوار	لیسانس و بالاتر	۳	۲/۹
	بلی	۱۶	۱۵/۷
دریافت تسهیلات	خیر	۸۴	۸۲/۴
	بلی	۸۰	۷۸/۴
	خیر	۲۰	۱۹/۱۶

تحلیل دو متغیره

ارتباط بین میزان توانمندی زنان روستایی عضو صندوق های اعتبارات خرد با ویژگی های اقتصادی آنها از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد، نتایج آن حاکی از این است که بین دو متغیر مذکور رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۱ درصد خطا وجود دارد (sig=0/000).

ارتباط بین میزان توانمندی زنان روستایی عضو صندوق های اعتبارات خرد با ویژگی های آموزشی - ترویجی آنها از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد، نتایج آن حاکی از این است که بین دو متغیر مذکور رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۱ درصد خطا وجود دارد (sig=0/000).

ارتباط بین میزان توانمندی زنان روستایی عضو صندوق های اعتبارات خرد با ویژگی های اجتماعی - فرهنگی آنها از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد، نتایج آن حاکی از این است که بین دو متغیر مذکور رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۱ درصد خطا وجود دارد (sig=0/000).

ارتباط بین میزان توانمندی زنان روستایی عضو صندوق های اعتبارات خرد با ویژگی های شخصیتی - روانشناختی آنها از

بر حسب روش گردآوری داده‌ها از نوع غیر آزمایشی است. همچنین این تحقیق به لحاظ تحلیل داده ها از نوع توصیفی - همبستگی می باشد.

جامعه آماری این تحقیق زنان روستایی عضو صندوق های اعتبارات خرد شهرستان فیروزکوه می باشند (N=۱۰۲). این شهرستان در مجموع دارای ۳ صندوق است که در روستاهای شادمهن (۲۶ عضو)، اهنز (۳۴ عضو) و لزور (۴۲ عضو) مستقر می باشند. با توجه به محدود بودن جامعه آماری از روش سرشماری (تمام شماری) برای تکمیل پرسشنامه استفاده گردید. روایی آن با استفاده از نظرهای کارشناسان، متخصصان و اساتید تأیید شد و از طریق آزمون آلفای کرونباخ (بین ۰/۸۵ تا ۰/۹۱) پایایی آن مناسب تشخیص داده شد. کلیه محاسبات آماری این پژوهش بوسیله نرم افزار آماری SPSS_{v19} انجام گرفته است.

بحث و نتایج

ویژگی های فردی

توزیع فراوانی سن نمونه مورد بررسی نشان دهنده آن است که بیشترین فراوانی افراد مورد مطالعه در گروه سنی ۳۷ تا ۴۴ سال (۳۲/۴ درصد) و کمترین فراوانی در گروه سنی ۶۱ تا ۶۸ سال (۹/۸ درصد) با میانگین ۴۸ وانحراف معیار ۴/۶۷ قرار گرفته‌اند. بررسی‌ها در زمینه تعداد افراد خانوار پاسخگویان حاکی از آن است که بیشترین فراوانی ۷۵ نفر (۷۵ درصد) در گروه ۳ تا ۶ نفر قرار داشتند. اطلاعات بدست آمده در زمینه سابقه عضویت در صندوق پاسخگویان نمونه مورد مطالعه حاکی از آن است که ۴۵/۵ درصد از افراد مورد مطالعه با بیشترین فراوانی (۴۶ نفر) دارای ۵ تا ۸ سال سابقه عضویت در صندوق می‌باشند.

جدول (۱): توصیف ویژگی های فردی زنان روستایی

متغییر	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
سن	۴۸	۴/۶۷	۲۸	۶۸
تعداد افراد خانوار (نفر)	۶	۲/۲۴	۳-۶	۹
سابقه عضویت در صندوق (سال)	۷	۲/۵	۱	۱۲

اطلاعات بدست آمده در زمینه سطح تحصیلات پاسخگویان حاکی از آن است که ۲۹/۴ درصد از افراد مورد مطالعه (۳۰ نفر) با بیشترین فراوانی دارای تحصیلات در سطح دیپلم می باشند. همچنین ۸۴ نفر از پاسخگویان (۸۲/۴ درصد) سرپرست خانوار نیستند و تنها ۱۶ نفر (۱۵/۷ درصد) سرپرست خانوار می‌باشند.

ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد، نتایج آن حاکی از این است که بین دو متغیر مذکور رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح ۱ درصد خطا وجود دارد (sig=0/000).

ارتباط بین میزان توانمندی زنان روستایی عضو صندوق‌های اعتبارات خرد با ویژگی‌های سیاستگذاری - مدیریتی آنها از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد، نتایج آن حاکی از این است که بین دو متغیر مذکور رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح ۱ درصد خطا وجود دارد (sig=0/000).

ارتباط بین میزان توانمندی زنان روستایی عضو صندوق‌های اعتبارات خرد با میزان تحصیلات آنها از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد، نتایج آن حاکی از این است که بین دو متغیر مذکور رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح ۱ درصد خطا وجود دارد (sig=0/000).

ارتباط بین میزان توانمندی زنان روستایی عضو صندوق‌های اعتبارات خرد با سن آنها از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد، نتایج آن حاکی از این است که بین دو متغیر مذکور رابطه منفی و معنی‌داری در سطح ۱ درصد خطا وجود دارد (sig=0/000). ارتباط بین میزان توانمندی زنان روستایی عضو صندوق‌های اعتبارات خرد با سابقه عضویت در صندوق اعتبارات آنها از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد، نتایج آن حاکی از این است که بین دو متغیر مذکور رابطه معنی‌داری وجود ندارد (sig=0/368).

جدول (۳): نتایج حاصل از بررسی رابطه میان متغیرهای تحقیق با توانمندی اجتماعی-اقتصادی زنان روستایی عضو صندوق‌های اعتبارات خرد

متغیر ۱	متغیر ۲	ضریب همبستگی (r)	سطح معنی‌داری (p)
میزان توانمندی زنان روستایی عضو صندوق‌های اعتبارات خرد	ویژگی اقتصادی	۰/۴۱۴**	۰/۰۰۰
	ویژگی آموزشی-ترویجی	۰/۳۶۵**	۰/۰۰۰
	ویژگی اجتماعی-فرهنگی	۰/۴۹۸**	۰/۰۰۰
	ویژگی شخصیتی - روانشناختی	۰/۵۵۱**	۰/۰۰۰
	ویژگی سیاستگذاری-مدیریتی	۰/۱۴۹	۰/۱۳۵
	میزان تحصیلات	۰/۴۴۵**	۰/۰۰۰
	سن	-۰/۳۷۳**	۰/۰۰۰
	سابقه عضویت در صندوق اعتبارات خرد	-۰/۰۹۱	۰/۳۶۸

*p ≤ ۰/۰۵

**p ≤ ۰/۰۱ سطوح معنی‌داری:

تحلیل رگرسیون

به منظور بررسی تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته، پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته و تعیین سهم هر کدام از متغیرهای مستقل در تبیین واریانس متغیر وابسته از رگرسیون چندگانه گام به گام استفاده شد، بدین منظور کلیه متغیرهایی که از لحاظ نظری می‌توانستند بر متغیر وابسته تأثیر بگذارند و همبستگی آن‌ها با متغیر وابسته با توجه به جدول (۳) اثبات شده بود، وارد مدل رگرسیونی شدند.

بر اساس اطلاعات جدول (۴) می‌توان نتیجه گرفت که آماره فیشرف (F) در سطح ۹۹ درصد معنی‌دار بوده لذا می‌توان نتیجه گرفت که حداقل یکی از متغیرهای مستقل وارد شده به مدل رگرسیونی تأثیر معنی‌داری بر متغیر وابسته داشته است و مدل رگرسیونی داده‌ها مناسب می‌باشد. ضریب تعیین مدل (R^2) نشان می‌دهد که ۵۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل موجود در مدل تعیین می‌شود، همچنین، متغیر "ویژگی شخصیتی-روانشناختی" با ضریب بتا ۰/۶۲۶ تأثیرگذارترین عامل موثر بر توانمندی زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد بوده است.

همچنین مقادیر ستون سطح معنی‌داری جدول (۴) نشان از تأثیر معنی‌دار متغیرهای «ویژگی آموزشی-ترویجی» بر میزان توانمندی زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد داشته ولی دیگر متغیرها اثر معنی‌داری بر متغیر وابسته نداشته و از مدل

خارج شدند.

جدول (۴) ضرایب استاندارد شده و استاندارد نشده توانمندسازی زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد

سطح معنی داری (Sig)	t	ضرایب استاندارد نشده			متغیرهای پیش‌بین
			خطای معیار	B	
۰/۰۰۰	۴/۳۲۳**	-	۰/۱۸۶	۰/۸۰۲	عدد ثابت (عرض از مبدأ)
۰/۰۰۰	۹/۳۰۰**	۰/۶۲۶	۰/۰۴۶	۰/۴۲۴	ویژگی شخصیتی - روانشناختی (X _۱)
۰/۰۰۰	۷/۱۵۲**	۰/۴۸۱	۰/۰۴۷	۰/۳۳۷	ویژگی آموزشی-ترویجی (X _۲)

$$R^2 = 0/552 \quad F = 62/677 \quad sig = 0/000$$

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

- میزان توانمندی زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد مستقل از سابقه عضویت آنان در صندوق اعتبارات خرد است. که این نتیجه برخلاف نتایج پژوهش کلانتری و همکاران (۱۳۸۹)، (Trommlerová et al. (2015) می‌باشد.

- بین توانمندی زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد و سن زنان عضو صندوق رابطه معنی داری وجود دارد که این نتیجه با نتایج پژوهش کلانتری و همکاران (۱۳۸۹)، (Trommlerová et al. (2015) Anyoha (2011) همسو می‌باشد.

- بین توانمندی زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد و سطح تحصیلات زنان عضو صندوق رابطه معنی داری وجود دارد که این نتیجه با نتایج پژوهش Anyoha (2011) سعدی و همکاران (۱۳۹۱)، کلانتری و همکاران (۱۳۸۹)، کتابی و همکاران (۱۳۸۲)، چرمچیان لنگرودی و علم بیگی (۱۳۹۲)، ابوالفتح زاده (۱۳۹۲) همسو می‌باشد.

- بین توانمندی زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد و سازه اقتصادی رابطه معنی داری وجود دارد که این نتیجه با نتایج پژوهش Anyoha (2011) برقی و قنبری (۱۳۹۳)، سعدی و همکاران (۱۳۹۱)، کلانتری و همکاران (۱۳۸۹)، کتابی و همکاران (۱۳۸۲) همسو می‌باشد.

- بین توانمندی زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد و سازه اجتماعی-فرهنگی رابطه معنی داری وجود دارد که این نتیجه با نتایج پژوهش رضایی و زارعی (۱۳۹۳)، برقی و قنبری (۱۳۹۳)، کلانتری و همکاران (۱۳۸۹)، ابوالفتح زاده (۱۳۹۲) همسو می‌باشد.

- بین توانمندی زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد و سازه سیاستگذاری-مدیریتی رابطه معنی داری وجود ندارد که این نتیجه با نتایج پژوهش ابوالفتح زاده (۱۳۹۲)، کلانتری و همکاران (۱۳۸۹)، برقی و قنبری (۱۳۹۳)، کتابی و همکاران (۱۳۸۲) غیرهمسو می‌باشد.

نتایج این بررسی نشان داد که سازه شخصیتی-روانشناختی و سازه آموزشی و ترویجی بیشترین اهمیت را در توانمندی زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد داشتند. این نتیجه با نتایج پژوهش برقی و قنبری (۱۳۹۳)، چرمچیان لنگرودی و علم بیگی (۱۳۹۲)، (Wajih Bushra and (2015) همسو می‌باشد. این یافته تحقیق نشان می‌دهد که دارا بودن آمادگی روانی و شخصیتی برای زنان عضو صندوق در توانمندی آنها نقش بسیار مهمی دارد و دارا بودن ویژگی‌های مانند ریسک‌پذیری و احساس مسئولیت درقبال کسب و کار و اعتماد به نفس برای شروع کسب و کار و موفق بودن در این زمینه لازم و ضروری به نظر می‌رسد. همچنین سازه آموزشی-ترویجی بر توانمندی زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد موثر بوده است، که این نتیجه با نتایج پژوهش Gomez and Santor (2009)، Anyoha (2011)، Parveen and Leonhäuser (2004)، (Wajih Bushra and (2015) سعدی و همکاران (۱۳۹۱)، ابوالفتح زاده (۱۳۹۲) همسو می‌باشد. با توجه به این یافته می‌توان نتیجه‌گیری کرد که ترویج و آموزش کشاورزی نقش مهمی در آگاهی‌دادن و ارائه اطلاعات و دانش به مردم مناطق روستایی به خصوص زنان روستایی دارد و برگزاری کلاس‌های آموزشی، در اختیار قرار دادن جزوه‌ها و بروشورهای آموزشی و استفاده از ابزار کمک آموزشی به انتقال دانش و اطلاعات و توانمندسازی زنان روستایی کمک می‌نماید و بدیهی است که برای شروع کسب و کار علاوه بر داشتن آمادگی روحی و روانی داشتن دانش و اطلاعات لازم ضروری و مهم می‌باشد.

با توجه به نتایج این پژوهش و بررسی ویژگی‌های موثر بر توانمندی اجتماعی-اقتصادی زنان روستایی شهرستان فیروزکوه پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

۱. تأمین اعتبارات خرد و ارائه تسهیلات مدت‌دار برای اطمینان از ایجاد و موفقیت کسب و کارهای کوچک روستایی و سایر مشاغل مربوط به زنان روستایی لازم است اما کافی نیست؛ بلکه باید از لحاظ ویژگی‌های روانشناختی و شخصیتی زنان عضو صندوق را برای ورود به بازار کسب و کار و مشکلات و موانع موجود در این زمینه آماده نمود. در این راستا آموزش‌هایی در

درسی الکترونیکی، آزمایشگاه مجازی برای استفاده زنان روستایی از امکانات آنها، به منظور جستجوی مطالب مورد علاقه و مورد نیاز اینترنتی، آگاهی از نقش خود در جامعه و اطلاع از وضعیت و موفقیت زنان در مناطق گوناگون و ارتباط با زنان دیگر و شبکه سازی با آنها می باشد، که در نهایت منجر به توانمندسازی در زنان می گردد.

۶. تهیه و اجرای برنامه‌هایی در خصوص صندوق‌های اعتبارات خرد زنان روستایی در رسانه‌ها با همکاری جهادکشاورزی به منظور معرفی این صندوق‌ها و شرح فعالیت‌های آنها، تا زنان روستایی هرچه بیشتر با این صندوق‌ها آشنا شده و زمینه لازم برای عضویت آنها در این صندوق‌ها صورت پذیرد و به سمت ایجاد اشتغال و شروع کسب و کار اقدام نمایند. همچنین باید ترتیبی اندیشیده شود تا امکان ارتباط زنان روستایی با کارشناسان و مسئولینی که در این زمینه فعالیت دارند فراهم شود و در این بین رسانه‌های دیداری و شنیداری و روزنامه‌ها نقش مهمی دارند.

منابع

۱. ابوالفتح زاده، ز. (۱۳۹۲). شناخت و ارزیابی عوامل موثر در توانمندسازی زنان روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان اصفهان). پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده کشاورزی، دانشگاه صنعتی اصفهان.
۲. ابوت، پ. و والاس، ک. (۱۳۸۵). جامعه شناسی زنان. (ترجمه: منیژه عراقی). چاپ چهارم. تهران: نی.
۳. ازکیا، م. و ایمانی، ع. (۱۳۸۵). نقش اعتبارات خرد در توانمندسازی و ایجاد اشتغال
۴. ایران شاهی، ح. (۱۳۸۲). بررسی ضرورت تأسیس صندوق‌های قرض الحسنه اشتغال روستایی و ارائه الگوی ساختاری اثربخش و کارآمد برای آن، پایان نامه کارشناسی ارشد. کرمانشاه: مرکز آموزشی مدیریت دولتی کرمانشاه، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور.
۵. برقی، ح. و قنبری، ی. (۱۳۹۳). بررسی و نظرسنجی درباره مؤلفه‌های توانمندسازی زنان روستایی و تبیین عوامل مؤثر بر آنها: مطالعه موردی روستاهای شهرستان اصفهان. روستا و توسعه، سال هفدهم، شماره (۱). صص: ۵۳-۳۷.
۶. چرمچیان لنگرودی، م. و علی بیگی، الف. ح. (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر بر توانمندسازی روانشناختی زنان روستایی. فصلنامه زن و جامعه، دوره چهارم، شماره (۱۳). صص: ۱۹۲-۱۶۵.
۷. رضایی، ر. و زارعی، ش. (۱۳۹۳). بررسی دیدگاه زنان روستایی در مورد تأثیر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر توانمندسازی آنان (مورد مطالعه: روستای حسن‌خان، شهرستان قروه). زن در توسعه و سیاست، دوره دوازدهم، شماره (۲). صص: ۳۰۴-۲۸۷.
۸. سعدی، ح.، شعبانعلی فمی، ح. و لطیفی، س. (۱۳۹۱). سنجش میزان توانمندی اقتصادی و اجتماعی زنان قالیباف روستایی و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی استان همدان). زن در توسعه و سیاست، دوره دهم، شماره (۱۰). صص: ۱۲۶-

راستای پرورش خلاقیت و نوآوری در انجام کسب و کار برای زنان روستایی و انجام مشاوره و راهنمایی در مورد طرح‌های ارائه شده توسط آنها مهم و ضروری می باشد. انتشار مطالب علمی در مورد خلاقیت و کارآفرینی زنان روستایی در مناطق روستایی در مجلات، روزنامه‌ها و سایت‌ها، برگزاری همایش‌ها و سمینارهایی در این مورد برای زنان روستایی مفید می باشد.

۲. تغییر ذهنیت‌ها و باورهای سنتی زنان نسبت به خود و تقویت حس اعتماد به نفس که منجر به آگاه شدن از ارزشها و نگرشهای شخصی زنان روستایی می شود، جهت شکوفایی امکانات و استعدادها نهفته آنان و اعتقاد به نقش خود در ساختن زندگی خود و تسلط بر آینده، از آموزش‌های مهارت زندگی جهت انطباق بیشتر با محیط، بوجود آمدن روحیه توانستن و اظهار داشتن جهت رضایت از زندگی همچنین آموزش مهارت‌ها و برآورد مثبت از خود در امور و مسائل مختلف که منجر به احساس قوی از توانایی یک کار مشخص می شود استفاده کرد.

۳. همایش‌ها و برنامه‌هایی به منظور تجلیل از زنان روستایی موفق برگزار شود تا ضمن معرفی زنان روستایی موفق و تقدیر از آنان، زمینه لازم برای تقویت انگیزه و حس مفید بودن در بین زنان روستایی ایجاد و برای آنها الگوسازی شود.

۴. در اختیار قرار دادن فیلم‌های آموزشی و تجهیز مراکز خدمات در مناطق روستایی به منظور استفاده از وسایل کمک آموزشی مناسب می‌تواند به زنان روستایی جهت آشنایی هرچه بیشتر با مشاغل و فعالیت‌ها و کسب و کارها در مناطق روستایی کمک کند. زنان روستایی به دنبال مطالبی در فیلم‌های آموزشی می‌روند که ظرفیت سازی و توانمندسازی را در آنها تقویت میکند.

۵. توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و کشاندن آن به روستا نیاز به سرمایه گذاری دارد. دولت باید به طور مشخص بودجه و سرمایه‌ای را برای تجهیز روستاهای کشور به این فناوری اختصاص دهد و از مشارکت بخش‌های خصوصی نیز استفاده کند. خوشبختانه در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات، بخش خصوصی کشور فعالیت‌های خوبی دارند. دولت با حمایت از این بخش و تشویق سرمایه‌گذاران به مشارکت در طرح‌های ملی و منطقه‌ای در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستا و حل مشکلاتی که پیش روی حضور بخش خصوصی در این زمینه وجود دارد، می‌تواند گام مهمی در این زمینه بردارد.

بستر سازی فرهنگی برای استفاده از امکانات آموزش مجازی با تغییر نگرش‌ها در جوامع روستایی که بدون شک یکی از مهمترین مواردی است که باید برای فراهم نمودن زمینه‌های استفاده زنان روستایی از اینترنت فراهم نمود. پیش‌بینی و ارائه اعتبارات ویژه برای افزایش انگیزه سرمایه گذاری بخش خصوصی در ارائه خدمات به روستائیان، و از سوی دیگر تخصیص تسهیلات ویژه به دختران و زنان روستایی برای خرید تجهیزات مورد نیاز و حضور در دوره‌های آموزشی از دیگر ضروریات است.

تشکیل کتابخانه‌های مجازی، کتاب‌های الکترونیکی، برنامه

۱۰۷.

۹. کتابی، م.، یزدخواستی، ب.، و فرخی راستایی، ز. (۱۳۸۲). توانمندسازی زنان برای مشارکت در توسعه. پژوهش زنان، سال اول، شماره (۷). صص: ۳۰-۵.

۱۰. کلانتری، خ.، شعبانعلی فمی، ح.، و سروش مهر، ه. (۱۳۸۹). بررسی عوامل تسهیل‌کننده و بازدارنده توانمندسازی اقتصادی زنان روستایی (مطالعه موردی شهرستان همدان). توسعه محلی (روستایی-شهری)، دوره دوم، شماره (۱). صص: ۱۲۴-۱۰۷.

11. Anyoha, N. O. (2011). Factors influencing rural women's participation in development programs in Rivers State Nigeria: Key for social exclusion elimination. *Journal of Community Mobilization and Sustainable Development*, 6 (1): 031-036.

12. Bushra, A. & Wajih, N. (2015). Assessing the socio-economic determinants of women empowerment in Pakistan. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 177: 3-8.

13. FAO (2006). Knowledge: The uplift and empowerment of rural women. {on-line}. Available on: www.fao.org/sd/2008/kno506-en.htm.

14. Trommlerová, S. K., Klasen, S. & Leßmann, O. (2015). Determinants of empowerment in a capability-based poverty approach: Evidence from The Gambia. *World Development*, 66: 1-15.

15. Gomez, R. & Santor, E. (2009). "Do peer group members out perform individual borrowers? A test of peer group lending using Canadian Microcredit data", working paper.

16. Parveen, S. & Leonhäuser, I. U. (2004). Empowerment of rural women in Bangladesh: A household level analysis. Conference on rural poverty reduction through research for development and transformation, Deutscher Tropentag- Berlin, 5-7 October 2004.

